

L E É L - Ó S S Y S Á N D O R :

ADATOK AZ ÁGASVÁRI CSÖRGŐLYUK-BARLANG EREDETÉHEZ.

Magyarország egyik legproblémátikusabb barlangja a Csörgőlyuk, amely nem karsztosodó kőzetben, hanem vulkánikus tufában keletkezett. Szerintem andezit-tufában, Szabó József¹ régi leírása szerint trachit-konglomerátumban; az újabb utikalauz² szerint riolit-tufában alakult ki.

Szabó József szerint a barlangban a trachit-komplexus erősen összetöredezett, és ez a folyamat alakította ki a barlangot. Az összetöredezést egy fiatalabb eruptív kőzet feltörése indította meg, és a töredezés továbbfolytatódott azáltal, hogy a rétegek lassan csuszognak le a lejtőn a völgy felé és közben összetorlódnak. Az eróciónak is van némi szerepe a barlang további kialakításában. A barlangot speciális nem karsztosodó kőzetanyaga teszi érdekessé.

Az utikalauz szerint /Szabó József alapján/ a barlang kőzetanyaga vetődések folytán darabokra szakadt. A barlang járatai mutatják a hasadékok irányát /ÉNy-DK/. A hasadékok mentén tömegmozgások következtek be, amelyek még ma is tartanak. A repedéseket a leszivárgó víz is tágította. Esetleg a barlangban voltak a középkorban Ágasvár földalatti helységei.

Szerintem az utikalauz /és Szabó József/ magyarázata alapján helyes, csak modernebb szemszögből kell nézni. A Csörgőlyuk tiszta és tipusos tektonikus eredetű hasadékbarlang. A puha vulkáni-tufában a kéregmozgások hatására nyílt hasadékok képződtek. A hasadékok mentén a meglazult kőzetanyag sok helyen tömegmozgásokkal beomlott. A víznek semmi szerepe sem volt a barlang kialakításában. Mesterséges eredetű sem lehet a barlang./Ez ellen szólnak a szűk és szabálytalan méretű járatok./

A barlang alaprajza szépen mutatja az eredetét: több egymással párhuzamos ill. merőleges, hosszú, egyenes és igen szűk tektonikus hasadékból áll. A hasadékok csapásiránya ÉK-DNy és ÉNy-DK. A barlang alaprajzát bonyolulttá tették a nagyarányú beomlások, melynek következtében a barlang belseje morzsás jellegű törmelék-labirintussá változott, járatai még szűkebbek lettek és még nehezebbé vált a bejárása.

A barlang bejárása szűk méretei miatt igen nehéz. A tektonikus hasadékokban, hol vízszintesen, hol függőleges irányban kell mászni, a törmelék-labirintus járatainak iránya teljesen szabálytalan. Egyetlen kisebb terem van benne.

A Csörgőlyuk egyedülálló forma a maga nemében. Egyetlen nagyobb barlangunk, amely vulkánikus kőzetben keletkezett, és amelynek kialakításában semmi szerepe sem volt a karsztosodásnak, hanem tiszta tektonikus eredetű barlang. Különlegességei folytán nagyon megérdemli, hogy mind a szaktudósok, mind a turisták fokozott figyelmet fordítsanak rá!

X X X

Irodalom:

- 1./Szabó József: Az ágasvári trachit barlang /Földtani Köz-
löny, 1871./
- 2./Barcza J. - Vigyázó J.: A Mátra részletes kalauza /1930./